

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

МИТНЕ ПРАВО

підготовки бакалавра
спеціальності 081 Право
освітньо-професійної програми Право

Луцьк – 2022

Силабус вибіркового освітнього компонента «МИТНЕ ПРАВО» підготовки бакалавра, галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, за освітньо-професійною програмою Право.

Розробник: Шевчук Л. М., _____, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: _____

Кравчук В. М.

Силабус вибіркового освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін

протокол № 1 від 09 вересня 2022 р.

Завідувач кафедри

Духневич А. В.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання	Галузь знань: 08 Право Спеціальність: 081 Право Освітньо-професійна програма: Право Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 150/5		Рік навчання 4
		Семестр 7-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма навчання	Галузь знань: 08 Право Спеціальність: 081 Право Освітньо-професійна програма: Право Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 150/5		Рік навчання 5
		Семестр 9-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 4 год.
		Практичні (семінарські) 6 год.
		Самостійна робота 122 год.
		Консультації 18 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача (-ів)

Прізвище, ім'я та по батькові: Шевчук Лариса Миколаївна.

Науковий ступінь: кандидат юридичних наук.

Вчене звання: –.

Посада: доцент кафедри цивільно-правових дисциплін.

Контактна інформація: тел. (моб.): + 38 067 3326 449; e-mail: lmshevchuk@ukr.net

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. «Митне право» належить до вибіркового освітнього компонента підготовки бакалавра. Предметом вивчення освітнього компонента «Митне право» є питання правового регулювання, теорії та практики здійснення митної справи як системи дій і заходів, спрямованих на реалізацію державної митної політики.

2. Пререквізити. Вивчення освітнього компонента «Митне право» базується на освітніх компонентах «Адміністративне право», «Цивільне право України», «Господарське право України», «Фінансове право України» та інших освітніх компонентах підготовки бакалавра.

Постреквізити. Знання, уміння та навички, що здобуваються в процесі вивчення освітнього компонента «Митне право» необхідні для вивчення інших освітніх компонентів підготовки бакалавра й магістра.

3. Мета і завдання освітнього компонента. Метою викладання освітнього компонента «Митне право» є формування у бакалаврів знань основних термінів та положень у сфері митної справи та державної митної політики, розвиток вміння їх аналізувати і тлумачити, а також сприяння набуттю здобувачами освіти навиків застосування отриманих теоретичних знань на практиці.

Основними завданнями освітнього компонента є формування комплексу теоретичних знань щодо митної справи та державної митної політики; формування вміння здобувачів освіти здійснювати аналіз національних та міжнародно-правових актів з митних питань; сприяння набуттю здобувачами освіти умінь застосування теоретичних знань на практиці.

4. Результати навчання (компетентності). До кінця навчання здобувачі освіти будуть компетентними у таких питаннях: порядок і умови переміщення товарів, транспортних засобів і особистих речей через митний кордон України; порядок перетину митного кордону громадянами; митний контроль та митне оформлення; митні режими та умови їх застосування; заборони та обмеження щодо ввезення в Україну, вивезення з України та переміщення через територію України транзитом окремих видів товарів; застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; справляння митних платежів (мита, акцизного податку, податку на додану вартість), митні пільги; ведення митної статистики; обмін митною інформацією; ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності; запобігання та протидія контрабанді; юридична відповідальність за порушення митних правил, попередження порушень, провадження у справах про порушення митних правил; правовий статус митних органів.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Після вивчення освітнього компонента «Митне право» здобувачі освіти повинні продемонструвати такі результати навчання:

РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

5. Структура освітнього компонента.

Денна (очна) форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальна частина митного права						
Тема 1. Загальна характеристика митного права України	13	2	2	8	1	ДС; Т / 6
Тема 2. Правовий статус митних органів в Україні. Інформаційні	12	–	2	9	1	ДС; Т / 6

технології та інформаційні ресурси у митній справі						
Тема 3. Країна походження товару: порядок визначення і підтвердження	11	–	–	10	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Разом за модулем 1	36	2	4	27	3	18
Змістовий модуль 2. Особлива частина митного права						
Тема 4. Митні режими	12	2	2	8	–	ДС; Т / 6
Тема 5. Митний контроль	12	2	2	8	–	ДС; ДБ; РЗ/К; Т / 6
Тема 6. Митне оформлення	13	2	2	8	1	ДС; Т; РЗ/К / 6
Тема 7. Митна вартість товарів та методи її визначення	13	–	2	10	1	ДБ; Т; РЗ/К / 6
Тема 8. Митні платежі	13	–	2	10	1	ДС; Т; РЗ/К / 6
Тема 9. Переміщення та пропуск товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України	13	–	–	12	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 10. Пропуск та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами	12	–	2	9	1	ДС; Т; РЗ/К / 6
Тема 11. Порушення митних правил та відповідальність за них	13	2	2	8	1	ДБ; Т; РЗ/К / 6
Тема 12. Проведення у справах про порушення митних правил	13	–	2	10	1	ДС; Т; РЗ/К / 6
Разом за модулем 2	114	8	16	83	7	54
Види підсумкових робіт						Бал
Підсумковий тест						28
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальна частина митного права						
Тема 1. Загальна характеристика митного права України	13	2	2	8	1	ДС; Т / 6
Тема 2. Правовий статус митних органів в Україні. Інформаційні технології та інформаційні ресурси у митній справі	13	–	–	10	3	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 3. Країна походження товару: порядок визначення і підтвердження	13	–	–	10	3	Р; Т; РЗ/К / 6
Разом за модулем 1	39	2	2	28	7	18
Змістовий модуль 2. Особлива частина митного права						
Тема 4. Митні режими	11	–	–	10	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 5. Митний контроль	13	2	2	8	1	ДС; ДБ; Т; РЗ/К / 6
Тема 6. Митне оформлення	13	–	2	10	1	ДС; Т; РЗ/К / 6

Тема 7. Митна вартість товарів та методи її визначення	12	–	–	11	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 8. Митні платежі	12	–	–	11	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 9. Переміщення та пропуск товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України	14	–	–	11	3	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 10. Пропуск та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами	12	–	–	11	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 11. Порухення митних правил та відповідальність за них	12	–	–	11	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Тема 12. Проведення у справах про порушення митних правил	12	–	–	11	1	Р; Т; РЗ/К / 6
Разом за модулем 2	111	2	4	94	11	54
Види підсумкових робіт						Бал
Підсумковий тест						28
Всього годин / Балів	150	4	6	122	18	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота є складовою частиною навчального процесу, від якої значною мірою залежить розвиток мислення, засвоєння навчального матеріалу, формування загальної правової культури бакалавра.

Під час організації самостійної роботи перед здобувачами освіти ставляться цілі, пов’язані з необхідністю засвоєння відповідного навчального матеріалу, пропонуються конкретні завдання, а також проводиться інструктаж щодо їх виконання. За результатами самостійного виконання (опрацювання) здобувачами освіти завдань з’ясовується повнота, глибина та обсяг виконання завдань шляхом проведення консультацій, співбесід тощо.

Види самостійної роботи: 1) самостійна робота здобувачів освіти під час аудиторних занять; 2) позааудиторна самостійна робота; 3) самостійна робота під контролем викладача – індивідуальні заняття.

Форми самостійної роботи здобувачів освіти з освітнього компонента «Митне право»: 1) опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу; 2) вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання; 3) підготовка до практичних занять та до різних форм контролю; 4) виконання (підготовка) доповідей (рефератів); 5) аналіз пропонованих ситуацій (виконання задач, кейсів) тощо.

Основні методи та засоби діагностики успішності самостійного виконання (опрацювання) завдань здобувачами освіти з освітнього компонента «Митне право»: 1) усне опитування на практичних заняттях (основна доповідь, доповнення, дискусія з теми заняття, дебати), робота в малих групах; 2) участь

у наукових (науково-практичних) конференціях, круглих столах, семінарах тощо; 3) виконання письмових робіт: творчих завдань, задач, тестів, рефератів, тез доповідей, самостійних, контрольних робіт; 4) індивідуальні бесіди (консультації) зі здобувачами освіти з метою аналізу рівня засвоєння матеріалу, який виноситься на самостійне опрацювання; 5) залік.

Завдання для самостійного опрацювання за темами занять наведені у виданні: Шевчук Л. М. Митне право : практикум (для здобувачів вищої освіти за спец. 081 Право). Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 56 с.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Формуючи лекційний матеріал і практичні завдання, викладач створює умови для найбільш ефективного засвоєння здобувачем освіти знань в рамках пропонованого освітнього компонента. Досягненню відповідної мети слугує, зокрема визначення тих питань, що за рівнем складності можуть бути вивчені здобувачем освіти в рамках самопідготовки.

При цьому в ході викладення освітнього компонента викладач використовує сучасні наукові методи, спрямовані в тому числі на розвиток у здобувачів освіти критичного мислення і вміння самостійно аналізувати обставини правової реальності та давати їм оцінку з точки зору положень чинного законодавства України і норм міжнародного права.

Відвідування лекційних і практичних занять здобувачем освіти покликане забезпечити отримання ним концентрованих знань, що досягається у тому числі безпосередньою участю в обговоренні відповідної тематики, а також зверненням до викладача із запитаннями з метою конкретизації тих чи інших аспектів предмету розгляду. Поряд із цим, для забезпечення освітнього компонента викладач використовує сучасні технології, зокрема хмарні сервіси і освітні платформи чим створює можливості для самостійного ефективного засвоєння здобувачем освіти пропонованого матеріалу у межах елементів структури освітнього компонента. У зв'язку з цим, якщо інше не встановлено положеннями нормативно-правових документів Університету, здобувач освіти, який пропустив лекційне або практичне заняття, може самостійно опрацювати відповідний матеріал і пройти контроль знань з використанням відповідних електронних сервісів або ж пройти контроль знань на одному з практичних аудиторних занять. Також у разі необхідності здобувач освіти може відвідати консультацію з конкретної теми для заповнення прогалин у знаннях.

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти при здійсненні поточного контролю: 1) усні відповіді: повнота і глибина розкриття змісту питання; логіка викладу матеріалу; культура мовлення та коректне застосування термінології; переконливість у судженнях здобувача освіти; використання основної та додаткової літератури; 2) письмові завдання: повнота і глибина розкриття змісту питання; правильність відповідей; цілісність, системність, логічна послідовність викладення; акуратність в оформленні роботи; вміння застосовувати нормативно-правові акти.

Оцінювання знань з освітнього компонента «Митне право» здійснюється з врахуванням використання здобувачами освіти конспекту лекцій, матеріалів рекомендованої навчальної та наукової літератури, а також використання інших

джерел інформації з метою формування продуктивної дискусії з питань освітнього компонента. На оцінювання позитивно впливає: регулярна відвідуваність здобувачами освіти лекційних та практичних занять; планованість, комплексність та систематичність засвоєння навчального матеріалу; активна робота на практичних заняттях (участь у дебатах, в обговоренні дискусійних питань, вирішенні кейсів / задач); вчасне відпрацювання пропущених практичних занять.

Оцінювання знань з освітнього компонента «Митне право» здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти є обов'язковим під час навчання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Здобувачі освіти у процесі навчання повинні дотримуватися норм чинного законодавства України щодо академічної доброчесності та Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Усі види робіт і форм поточного контролю з освітнього компонента «Митне право» повинні складатися здобувачами освіти згідно затвердженого розкладу. Перескладання пропущених занять здійснюється шляхом виконання здобувачами освіти рефератів, вирішення тестових завдань, розв'язання задач (кейсів), виконання інших завдань, передбачених у цьому силабусі.

Поточний контроль за темами освітнього компонента здійснюється в рамках практичних занять, що проводяться згідно з розкладом.

Здобувач освіти має право повторно скласти поточний контроль за темою лише один раз.

Якщо тема передбачає надання здобувачем освіти усної відповіді щодо питань плану теми, а також вирішення юридичної задачі, здобувач освіти має право повторно скласти ту частину (ті частини) завдань, за які ним одержані бали нижче максимальних.

Зараховується найбільший результат, одержаний здобувачем освіти за результатами складання відповідної частини завдань або їх повторного складання.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється централізовано для всіх здобувачів освіти у визначений викладачем час до дати, встановленої для повторного проведення заліку.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль із освітнього компонента «Митне право» здійснюється у формі заліку, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з освітнього компонента на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних (семінарських, індивідуальних), лабораторних занять (тощо) самостійної роботи, контрольних робіт тощо.

Модульні контрольні роботи не плануються, не проводяться.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силябусом (програмою) освітнього компонента. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості шляхом виконання комплексного контрольного завдання у формі тестів. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Повторне складання заліку з освітнього компоненту допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Залік відбувається в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Залік виставляється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Питання, що виносяться на залік

1. Основні історичні етапи становлення та розвитку митної справи в Україні: загальна характеристика.
2. Митна справа та державна митна політика України.
3. Поняття та предмет митного права України.
4. Методи митного права.
5. Принципи митного права.
6. Система митного права та його місце в системі права України.
7. Джерела митного права.
8. Митний кодекс України як основне джерело митного права: загальна характеристика.

9. Митні правовідносини: поняття, ознаки і види.
10. Митні органи України як суб'єкти митного права, їх структура та організація діяльності.
11. Призначення, основні завдання і функції митних органів.
12. Правовий статус центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику в Україні.
13. Правовий статус митниць і митних постів.
14. Проходження служби в митних органах.
15. Форми та методи діяльності митних органів.
16. Інформаційні технології та інформаційні ресурси у митній справі.
17. Правовий та соціальний захист працівників митних органів.
18. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї посадовими особами митних органів.
19. Взаємовідносини митних органів з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами підприємницької діяльності.
20. Міжнародне співробітництво з питань митної справи.
21. Митна територія та митний кордон України.
22. Поняття митного контролю та його місце в системі державного контролю.
23. Принципи та функції митного контролю.
24. Класифікація та види митного контролю.
25. Організація митного контролю.
26. Зони митного контролю.
27. Форми митного контролю.
28. Здійснення митного контролю.
29. Правове регулювання системи управління ризиками.
30. Технічні засоби митного контролю.
31. Особливі процедури митного контролю.
32. Поняття і мета митного оформлення.
33. Загальні положення митного оформлення.
34. Здійснення та етапи митного оформлення.
35. Поняття та форми митного декларування.
36. Порядок здійснення митного декларування.
37. Поняття та види митних декларацій.
38. Порядок подання, зміни та відкликання митних декларацій, визнання їх недійсними.
39. Правовий статус декларантів і уповноважених ними осіб.
40. Правовий статус авторизованого економічного оператора (АЕО).
41. Митні формальності на морському і річковому транспорті.
42. Митні формальності на авіатранспорті.
43. Митні формальності на автомобільному транспорті.
44. Митні формальності на залізничному транспорті.
45. Митні формальності щодо припасів.
46. Митні формальності на трубопровідному транспорті та лініях електропередачі.
47. Мета і загальні положення визначення країни походження товару.

48. Характерні риси та критерії повністю вироблених і достатньо перероблених товарів.
49. Порядок підтвердження країни походження товару.
50. Видача сертифікатів про походження товару з України та їх верифікація (перевірка достовірності).
51. Правова природа, поняття і функції митного режиму.
52. Класифікація та види митних режимів.
53. Імпорт (випуск для вільного обігу).
54. Реімпорт.
55. Експорт (остаточне вивезення).
56. Реекспорт.
57. Тимчасове ввезення, тимчасове вивезення і транзит.
58. Митний склад.
59. Вільна митна зона.
60. Безмитна торгівля.
61. Переробка на митній території та переробка за межами митної території України.
  62. Знищення або руйнування, відмова на користь держави.
  63. Поняття і функції митної вартості.
  64. Загальні положення щодо митної вартості.
  65. Поняття та види методів визначення митної вартості.
  66. Загальна характеристика методів визначення митної вартості.
  67. Загальна характеристика митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
  68. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
  69. Поняття та класифікація митних платежів.
  70. Поняття і види мита.
  71. Ставки мита.
  72. Тарифні пільги (тарифні преференції).
  73. Порядок нарахування і справляння митних платежів.
  74. Загальна характеристика умов та порядку переміщення і пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України.
    75. Особливості переміщення товарів через митний кордон України.
    76. Тимчасове зберігання товарів під митним контролем.
    77. Загальні положення щодо пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами.
    78. Умови і порядок пропуску та оподаткування товарів, що вивозяться (пересилаються) громадянами за межі митної території України.
    79. Пропуск та оподаткування товарів, які ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України.
      80. Поняття й ознаки відповідальності за порушення митних правил.
      81. Види юридичної відповідальності за порушення митних правил.
      82. Поняття, ознаки та склад порушень митних правил.
      83. Поняття і види адміністративних стягнень за порушення митних правил.
      84. Види порушень митних правил та відповідальність за їх вчинення.

85. Контрабанда. Запобігання та протидія контрабанді.
86. Поняття, завдання і загальний порядок провадження у справах про порушення митних правил.
87. Підстави для порушення справи про порушення митних правил.
88. Протокол про порушення митних правил.
89. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил.
90. Процесуальні дії у справах про порушення митних правил.
91. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил.
92. Виконання постанов митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил.
93. Митна статистика.

VI. Шкала оцінювання

Залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

6 балів – оцінювання на практичних (семінарських) заняттях (для денної (очної) та заочної форм навчання)

№ з/п	Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Характеристика
1	4,6–6	відмінно	Здобувач освіти в повному обсязі дає відповіді на теоретичні питання (виконує завдання), демонструючи обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперує ними при виконанні завдань; виявляє творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Відповіді є повними, усі завдання виконані правильно, без помилок.
2	3–4,5	добре	Здобувач освіти достатньо повно дає відповіді на теоретичні питання (виконує завдання). Відповіді здобувача освіти та виконання завдань є правильним, логічно обґрунтованим; здобувач демонструє творчо-пізнавальні, дослідницькі уміння та знання теоретичного матеріалу. У відповідях та виконаних завданнях може бути допущено декілька несуттєвих

			ПОМИЛОК.
3	1,6–3	задовільно	Здобувач освіти у відповідях на теоретичні питання (виконаних завданнях) виявляє знання, які продемонстровані в неповному обсязі та зазвичай носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Здобувач освіти недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із освітнього компонента (теми) та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї, ситуації.
4	0–1,5	незадовільно	Здобувач освіти дає неправильні або поверхневі відповіді на теоретичні питання, які свідчать про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання; поверхнево або неправильно виконуються завдання. Літературу з освітнього компонента (теми) здобувач освіти не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь (виконані завдання) засвідчують вкрай низький рівень володіння матеріалом освітнього компонента (теми).

6 балів – оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти (для денної (очної) та заочної форм навчання)

№ з/п	Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Характеристика
1	4,6–6	відмінно	Здобувач освіти в повному обсязі дає відповіді на теоретичні питання (виконує завдання), демонструючи обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперує ними при виконанні завдань; виявляє творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Відповіді є повними, усі завдання виконані правильно, без помилок.
2	3–4,5	добре	Здобувач освіти достатньо повно дає відповіді на теоретичні питання (виконує завдання). Відповіді здобувача освіти та виконання завдань є правильним, логічно обґрунтованим; здобувач демонструє творчо-пізнавальні, дослідницькі уміння та знання теоретичного матеріалу. У відповідях та виконаних завданнях може бути допущено декілька несуттєвих помилок.
3	1,6–3	задовільно	Здобувач освіти у відповідях на теоретичні питання (виконаних завданнях) виявляє знання, які продемонстровані в неповному обсязі та зазвичай носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Здобувач освіти недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із освітнього компонента (теми) та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї, ситуації.

4	0–1,5	незадовільно	Здобувач освіти дає неправильні або поверхневі відповіді на теоретичні питання, які свідчать про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання; поверхнево або неправильно виконуються завдання. Літературу з освітнього компонента (теми) здобувач освіти не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь (виконані завдання) засвідчують вкрай низький рівень володіння матеріалом освітнього компонента (теми).
----------	--------------	---------------------	---

28 балів – підсумковий тест для здобувачів освіти (для денної (очної) та заочної форм навчання)

№ з/п	Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Характеристика
1	21,1–28	відмінно	Здобувач освіти в повному обсязі, правильно виконує завдання, демонструючи обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперує ними при виконанні завдань; виявляє творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Усі завдання виконані правильно, без помилок.
2	14,1–21	добре	Здобувач освіти достатньо повно виконує завдання. При виконанні завдань здобувач демонструє творчо-пізнавальні, дослідницькі уміння та знання теоретичного матеріалу. У виконаних завданнях може бути допущено декілька несуттєвих помилок.
3	7,1–14	задовільно	Здобувач освіти у виконаних завданнях виявляє знання, які продемонстровані в неповному обсязі та зазвичай носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Здобувач освіти недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із освітнього компонента та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї, ситуації.
4	0–7	незадовільно	Здобувач освіти поверхнево або неправильно виконує завдання. Літературу з освітнього компонента здобувач освіти не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Виконані завдання засвідчують вкрай низький рівень володіння матеріалом освітнього компонента.

БАЛИ ЗАРАХУВАННЯ ФОРМАЛЬНОЇ, НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Види студентської наукової та практичної активності	Кількість балів
Публікація наукової статті в періодичному виданні студентських наукових праць	10

Виступ на Міжнародній, Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції з публікацією тез доповіді	5
Участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських олімпіад	до 20
Участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу наукових робіт	до 20
Участь у роботі юридичної клініки «Ad ASTRA» згідно реєстру клініцистів	до 10
Участь у правопросвітніх заходах, організованих громадськими організаціями в межах національних та міжнародних грантів.	до 5
Проходження курсів, тренінгів, воркшопів та інших видів неформальної освіти в межах тематики освітнього компонента	до 10

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Методичне забезпечення

1. Шевчук Л. М. Електронний освітній ресурс «Митне право». (Рекомендовано науково-методичною радою університету до використання у навчальному процесі. Протокол № 02 від 19.10.2022.) URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1566>.

2. Шевчук Л. М. Митне право : практикум (для здобувачів вищої освіти за спец. 081 Право). Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 56 с.

Нормативні акти

3. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1996. № 30. Ст. 142 (зі змінами).

4. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012. *Офіц. вісн. України*. 2012. № 32. Ст. 1175 (зі змінами).

5. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.09.1999 № 1068-XIV. *Відом. Верхов. Ради України*. 1999. № 48. Ст. 405 (зі змінами).

6. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV. *Відом. Верхов. Ради України*. 1999. № 51. Ст. 451 (зі змінами).

7. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991. *Відом. Верхов. Ради УРСР*. 1991. № 29. Ст. 377 (зі змінами).

8. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002. *Відом. Верхов. Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266 (зі змінами).

9. Про Митний тариф України : Закон України від 04.06.2020 № 674-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>.

10. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15.02.1995. *Відом. Верхов. Ради України*. 1995. № 10. Ст. 60 (зі змінами).

11. Про транзит вантажів : Закон України від 20.10.1999. *Відом. Верхов. Ради України*. 1999. № 51. Ст. 446 (зі змінами).

12. Деякі питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій окремих типів : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2020-%D0%BF#Text>.

13. Деякі питання функціонування авторизованих економічних операторів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 665. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2020-%D0%BF#Text>.

14. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. *Офіц. вісник України*. 2012. № 40. Ст. 1545 (зі змінами).

15. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012. *Офіц. вісник України*. 2012. № 40. Ст. 1546 (зі змінами).

16. Положення про Державну митну службу України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#n209>.

17. Положення про митні декларації, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. *Офіц. вісник України*. 2012. № 40. Ст. 1545 (зі змінами).

18. Про затвердження Переліку відомчих класифікаторів інформації з питань митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій, і Порядку їх ведення : Наказ Міністерства фінансів України від 29.05.2012 р. № 623. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0988-12#Text>.

19. ІНКОТЕРМС. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року) (україномовний варіант) : Правила від 01.01.2000. Урядовий кур'єр. 2002. 10 квіт. № 68.

Навчальна та наукова література

Основна

20. Баранов С. О. Митне право України : навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 375 с.

21. Кормич Б. А., Коваль Н. О. Митне право : навчально-метод. посібн. Освітня програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра в Національному університеті «Одеська юридична академія», галузь знань – 08 «Право», спеціальність – 081 «Право». Одеса : Фенікс, 2021. 132 с.

22. Митна справа : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 572 с.

23. Митне право України : навч. посібник / А. І. Годяк, О. М. Ілюшик, Я. П. Павлович-Сенета. Львів : СПОЛОМ, 2017. 308 с.

24. Науково-практичний коментар Митного кодексу України / За заг. ред. Додіна Є. В. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 488 с.

25. Прокопенко В. В. Виконання митних формальностей при переміщенні товарів через митний кордон України різними видами транспорту : монографія. Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів. 2018. 336 с.

26. Сучасний стан та перспективи розвитку митних правовідносин в Україні : колект. монографія / М-во освіти і науки України, Ун-т митної справи та фінансів. Дніпро : Гельветика, 2018. 272 с.

27. Федотов О. П. Організація митного контролю : навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання). Одеса, 2020. 144 с.

Додаткова

28. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. 543 с.

29. Бойко В. М. Митне право України. У 2 т. Т. 1 : навч. посібник. Київ : Правова єдність, 2015. 528 с. Бойко В. М. Митне право України. У 2 т. Т. 2 : навч. посібник. Київ: Правова єдність, 2015. 618 с.

30. Владимиров К. Н., Бардачова В. Ю. Митне регулювання : навч. посібник. 2-ге вид. Херсон: Олді-плюс, 2002. 336 с.

31. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил : підручник для студ. вищих навч. закл. / За заг. ред. А. Д. Войцешук. Хмельницький: Інтрада, 2008. 328 с.

32. Голомовзий В. М. та ін. Митне регулювання: навч. посібник / В. М. Голомовзий, Л. А. Панкова, О. Ю. Григор'єв, А. О. Босак, Н. Л. Калиновська, В. Г. Саяпіна. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. 240 с.

33. Гребельник О. П. Основи митної справи : навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 600 с.

34. Деркач Л. В. Українська митниця: вчора, сьогодні, завтра. Київ, 1999. 126 с.

35. Дубініна А. А., Сорокіна С. В. Основи митної справи в Україні : навч. посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 360 с.

36. Дудчак В. І., Мартинюк О. В. Митна справа : навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2002. 310 с.

37. Ємченко І. В., Закусілов А. П. Методи і технічні засоби митного контролю. Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 432 с.

38. Жорін Ф. Л., Звягіна І. Н. Правові засади митної справи України : навч. посіб. / За заг. ред. Ф. Л. Жоріна. Київ : Магістр – ХХІ сторіччя, 2005. 384 с.

39. Жорін Ф. Л. Правові основи митної справи в Україні (конспект курсу лекцій з програмних тем) : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2001. 248 с.

40. Зима О. Т. Митне право : конспект лекцій. Харків : Право, 2018. 126 с.

41. Коментар до Митного кодексу України / За ред. П. В. Пашка, М. М. Каленського. Київ : Юстініан, 2004. 736 с.

42. Курило Т. В. Митне право України. Навчальний посібник. Львів : Видавництво «Новий Світ-2000», видавець Краснощоків А. А., 2007. 240 с.

43. Митна справа : підруч. / А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін. ; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ВПЦ «Екон. думка ТНЕУ», 2014. 540 с.

44. Митна справа : підручник / Н. В. Мережко, П. В. Пашко, О. В. Рождественський; за ред. П. В. Пашка. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 572 с.

45. Митне право України : навч. посібник / За заг. ред. В. В. Ченцова. Київ : Істина, 2007. 328 с.

46. Митний контроль та митне оформлення : навч. посіб. / За ред. М. М. Каленського, П. В. Пашка. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2002. 284 с.

47. Основи митної справи : навч. посіб. / За ред. П. В. Пашка. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2002. 318 с.

48. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. / П. В. Пашко, В. Ю. Хомутич, Т. І. Єфименко та ін. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. Т. 1. 428 с.

49. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. / П. В. Пашко, В. Ю. Хомутич, Т. І. Єфименко та ін. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. Т. 2. 526 с.

50. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. / П. В. Пашко, В. Ю. Хомутич, Т. І. Єфименко та ін. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. Т. 3. 504 с.

51. Науменко В. П., Пашко П. В., Руссков В. А. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2006. 394 с.

52. Приймаченко Д. В. Митна політика держави та її реалізація митними органами : монографія. Дніпропетровськ: АМСУ, 2006. 332 с.

53. Терещенко С., Науменко В. Основи митного законодавства України: Теорія та практика : навч. посіб. для студентів вищ. та серед. спец. навч. закл. Київ : АТ «Август», 1999. 296 с.

54. Управління в митній службі : підручник / За заг. ред. Ю. Д. Кунева. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 408 с.

55. Шершун А. А. Митне оформлення товарів та транспортних засобів. Навчально-методичний посібник. Київ, 2007. 330 с.

56. Шишка Р. Б., Сергієнко В. В. Митне право України. Харків : Еспанда, 2002. 296 с.

57. Шостак М. Ф. Митне право : навч. посіб. для студ. юрид. вузів та факультетів. Київ : ТП Прес, 2003. 224 с.

58. Шевчук Л. М. Теоретико-правові аспекти визначення поняття «митний контроль» в Україні. *Історико-правовий часопис*. 2021. № 2 (17). С. 106–111.

59. Шевчук Л. М. Новели правового регулювання ввезення в Україну гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану. *Економіка, фінанси, облік та право: досвід, тенденції, перспективи* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 31 берез. 2022 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2022. С. 119–121.

Інтернет-ресурси:

60. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України
61. <http://rada.gov.ua> – офіційний вебсайт Верховної Ради України
62. <http://www.president.gov.ua/> – Президент України
63. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
64. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
65. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> – Конституційний суд України
66. <https://customs.gov.ua/> – офіційний вебсайт Державної митної служби України
67. <http://sc.gov.ua/> – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
68. <http://reyestr.court.gov.ua/> – Єдиний державний реєстр судових рішень
69. <http://court.gov.ua/sudy/> – Судова влада України
70. <http://www.vru.gov.ua/> – Вища рада юстиції
71. <http://nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

72. <http://www.nbu.gov.ua/nyub/journals.html> – Наукова юридична періодика України
73. www.studrada.com.ua – Центральний юридичний портал України
74. www.ukr-pravo.at.ua – Правовий портал
75. www.jurconsult.net.ua – Всеукраїнський юридичний портал
76. www.liga.kiev.ua/ – Інформаційно-пошукова системи по законодавству «Ліга»
77. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал
78. <http://student.pp.ua/load> – Студентський портал України
79. http://irbis-nbu.gov.ua/info_law.html – Юридичні інформаційні ресурси